

Asia: VN/12741/2022

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tapahtumateollisuus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle.

Lausunnon pääkohdat:

- Tapahtumateollisuus katsoo, että Suomen tulisi useiden muiden EU-maiden tavoin luopua koronapandemiaan liittyvästä poikkeuslainsäädännöstä ja poistaa koronavirus yleisvaarallisten tautien listalta. Asiantuntijoiden arvioiden mukaan laajataan yhteiskunnalliset rajoitukset tai sulkutoimet eivät nykytilanteessa ja korkean tartuttavuuden virusmuunnosten kohdalla estä viruksen leviämistä. Rajoituksilla ja pelkästään ne mahdollistavan lainsäädännön voimassaololla sen sijaan on laajoja haittavaikutuksia yritysten liiketoimintaympäristöön.
- Esitetty lakiluonnos ei edelleenkään korjaa vanhentunutta, epätasällistä ja tapahtumateollisuuden toimialan vaurioita lisäävää lainsäädäntöä, siis tartuntatautilain pykälää 58 § (kirjaimeton). Toimialojen välinen tasa-arvo tai tapahtumateollisuuden yritysten oikeusturva ei siis toteudu, eikä sitä edes yritetä toteuttaa. Mikäli hallitus päättää esittää määräaikaisen sääntelyn jatkamista, on sen yhteydessä luovuttava erillisistä 58 § (kirjaimeton) mukaisista yleisötilaisuuspäätöksistä ja sisällytettävä tapahtumateollisuuden elinkeinotoiminta kokonaisuudessaan saman sääntelyn piiriin, kuin muutkin toimialat.
- Yleisötilaisuuden käsitettä on täsmennettävä siten, että se sisältää kaikki tapahtumateollisuuden ammattimaisena elinkeinotoimintana järjestetyt tapahtumat. Myös B2B -markkinassa toimivat yritykset ja niiden järjestämät tapahtumat kärsivät viranomaisrajoituksista ja siksi myös nämä on

tunnistettava yleisötilaisuuksia rajoittavassa lainsäädännössä sekä sisällytettävä taloudellisten kompensatioiden piiriin.

- Pykälästä 79 a § on poistettava kirjaus siirrettävän tapahtuman kustannusten kuulumattomuudesta sulkemiskorvauksen piiriin. Lisäksi pykälää on täsmennettävä siten, että myös yritystilaisuudet ovat viranomaisrajoitusten vuoksi peruuntuessaan sulkemiskorvauksen piirissä ja että sulkemiskorvausta voivat hakea kaikki ammattimaisen tapahtumateollisuuden elinkeinon piirissä toimivat yritykset.

TARTUNTATAUTILAIN MÄÄRÄAIKAISTEN PYKÄLIEN JATKAMINEN

Tapahtumateollisuus katsoo, että tartuntatautilain määräaikaisten pykälien jatkoa ei tule nykytilanteessa saattaa voimaan. Asiantuntijoiden arvioiden mukaan laajataan yhteiskunnalliset rajoitukset tai sulkutoimet eivät nykytilanteessa ja korkean tartuttavuuden virusmuunnoksen kohdalla estä viruksen leviämistä. Rajoituksilla ja pelkästään ne mahdollistavan lainsäädännön voimassaololla sen sijaan on laajoja haittavaikutuksia yritysten liiketoimintaympäristöön. Ne lisäävät voimakkaasti epävarmuutta kotimaassa ja heikentäisivät Suomen asemaa kansainvälisessä tapahtumamarkkinassa. Ukrainan sodan vaikutusten vuoksi tapahtumateollisuuden toimialaan ja suomalaiseen elinkeinoelämään sekä yhteiskuntaan laajemminkin kohdistuu tällä hetkellä useita epävakautta lisääviä tekijöitä. Tapahtumateollisuuden toimiala tarvitsee pitkän ja syvän kriisin jälkeen vakautta ja pystyy toimiessaan vahvistamaan sitä myös laajemmin yhteiskunnassa ja kansalaisten keskuudessa.

Terveystieteiden asiantuntijat Suomessa ja kansainvälisesti ovat todenneet, että koronavirus ei tule katoamaan yhteiskunnastamme, vaan sen kanssa on opittava elämään. Varautuminen tulee toteuttaa ylläpitämällä korkeaa rokotuskattavuutta ja vahvistamalla terveydenhuollon resursseja. Viimeisen kahden vuoden aikana tartuntatautilain sisälle on muodostunut syviä perusoikeusjännitteitä. Samanaikaisesti elinkeinotoimintaan puuttuvien viranomaispäätösten perusteeksi ei ole kyetty toteuttamaan riittävää välttämättömyysharkintaa. Nämä lainsäädännölliset jännitteet eivät korjaannut tämänkään esityksen myötä. Koronaviruksen ollessa pysyvästi keskuudessamme voidaan myös kysyä, onko perusteltua käyttää yhä enenevissä määrin terveydenhuollon tai viranomaisten niukkoja resursseja elinkeinoelämän rajoittamiseen.

Mahdollisiin uusiin virusmuunnoksiin tai pandemioihin varautumista tulee tehdä laajan ja huolellisen skenaariotyöskentelyn kautta. Asiantuntijoiden erilaisten näkemysten ja ennusteiden päälle rakennettujen skenaarioiden pohjalta tulevaisuuden lainsäädäntöä tulee rakentaa aidossa yhteistyössä yhdessä eri hallinnonalojen ja toimijoiden kanssa.

TARTUNTATAUTILAIN KOKONAISUUDISTUKSEN TARVE JA TAPAHTUMATEOLLISUDEN TOIMIALAN ASEMA ESITETYSÄ LAKILUONNOKSESSA

Lakiluonnoksessa todetaan, että tartuntatautilakia tulee uudistaa kokonaisuudessaan. Tapahtumateollisuus ry on nostanut tämän tarpeen esille toistuvasti jo kahden vuoden ajan pykälän 58 § (ns. yleisötilaisuuspykälä) täsmentämisen tarpeiden osalta. Nyt esitetty lakiluonnos ei edelleenkään korjaa vanhentunutta, epätasällistä ja tapahtumateollisuuden toimialan vaurioita lisäävää lainsäädäntöä, siis tartuntatautilain pykälää 58 § (kirjaimeton).

Sosiaali- ja terveysministeriö on ilmoittanut, että tartuntatautilain uudistus on aloitettu toukokuussa arviointimuistion laadinnalla. Tuohon arviointimuistioon kertyvää tietoa tulisi hyödyntää välittömästi arvioitaessa tämän lakiesityksen tarpeellisuutta ja hyödyllisyyttä suhteessa esitettyihin tavoitteisiin.

Luonnoksessa on kerrottu lakiesityksellä tavoiteltavan toimialojen välistä tasa-arvoa. Tapahtumateollisuuden toimiala on koronaepidemian vuoksi asetetuista viranomaisrajoituksista voimakkaimmin ja pitkäkestoisimmin kärsinyt toimiala. Toimiala on menettänyt kahtena vuonna peräkkäin 70 % kokonaisliikevaihdostaan, yhteensä 3,1 miljardia euroa. Toimialalle on kohdistunut taloudellisia tukia noin 220 miljoonaa euroa, eli noin seitsemän prosenttia aiheutuneista tappioista.

Toimialojen välinen tasa-arvo tai tapahtumateollisuuden yritysten oikeusturva ei tämänkään esityksen myötä toteudu, eikä sitä edes yritetä toteuttaa. Mikäli hallitus päättää esittää tartuntatautilain määräaikaisen sääntelyn jatkamista, on sen yhteydessä luovuttava erillisistä 58 § (kirjaimeton) mukaisista yleisötilaisuuspäätöksistä ja sisällytettävä tapahtumateollisuuden elinkeinotoiminta kokonaisuudessaan saman sääntelyn piiriin, kuin muutkin toimialat.

Myös yleisötilaisuuden käsitettä on täsmennettävä siten, että se sisältää kaikki tapahtumateollisuuden ammattimaisena elinkeinotoimintana järjestetyt tapahtumat. Yleisötilaisuus -käsitteen tulkinta on viimeisen kahden vuoden aikana ollut vaihtelevaa ja epäselvää sekä kohdellut myös toimialan sisällä erilaisia tapahtumajärjestäjiä epätasa-arvoisesti. Esimerkiksi yritysten järjestämien tapahtumien osalta niiden asema on rajoitusten osalta epäselvä, sillä ne eivät yksiselitteisesti kuulu esimerkiksi kokoontumislain tarkoittamiin yleisötilaisuuksiin. Kuitenkin tapahtumia järjestävät ja tapahtumateollisuuden asiakkaina toimivat yritykset haluavat toimia vastuullisesti ja ovat peruneet tapahtumansa viranomaisrajoitusten voimassa ollessa. Samanaikaisesti näitä tapahtumia ei kuitenkaan ole hyväksytty tapahtumatakuun tai kustannustuen viimeisimmän kierroksen piiriin, juuri yleisötilaisuus -käsitteen monitulkintaisuuden vuoksi. B2B -markkinassa toimiville tapahtumateollisuuden yrityksille on siis aiheutunut viranomaisrajoituksista suoria ja mittavia liiketoiminnallisia menetyksiä, ilman mahdollisuutta taloudellisiin kompensatioihin.

Pykälän 58 d § osalta on täsmennettävä toimenpiteitä, joita toiminnanharjoittajalta edellytetään. Lakiluonnoksen säännökohtaisissa perusteluissa pykälän 58 d § osalta on kirjattu, että tilojen hallinnasta ja niiden käytöstä vastaavien toimijoiden tulisi ryhtyä toimenpiteisiin, joilla varmistettaisiin tosiasiallinen mahdollisuus lähikontaktien välttämiseen ja estettäisiin näin koronavirustaudin leviäminen.

Kuitenkin luonnoksen ponsiosassa pykälässä 58 d § sanotaan, että tilojen käyttö on järjestettävä siten, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden lähikontaktin aiheuttamaa tartunnan riskiä voidaan ehkäistä.

Tapahtumateollisuus kannattaa ponsiosan tekstiä, joka on nykyisellään voimassa oleva ja aiemmasta lainsäädännöstä päivitetty muoto. Tämä mahdollistaa toiminnanharjoittajalle laajemman keinovalikoiman tartuntariskin ehkäisemiseksi.

NYKYLAINSÄÄDÄNNÖN KÄYTTÖKELPOISUUS YLEISÖTILAISUUKSIEN RAJOITTAMISESSA, KORONAEPIDEMIAN AIKANA TEHTYJEN PÄÄTÖSTEN YHDENVERTAISUUS JA PERUSTEET

Yleisötilaisuuksiin pykälän 58 § perusteella kohdistuvien viranomaispäätösten osalta laki ei nykymuodossaan ohjeista mitään rajoituspäätösten sisällöstä, päätöksen tekemisen kynnyksestä tai tarkemmasta välttämättömyysharkinnasta. Pykälä ei siis riittävällä tavalla ohjaa tarkkarajaisuuteen, oikeasuhtaisuuteen tai välttämättömyyteen.

Pykälä 58 § ei myöskään tunnista ammattimaista tapahtumaelinkeinoa tai rajoituksista tapahtumalan elinkeinonharjoittajille ja työntekijöille aiheutuvia haittavaikutuksia.

Kuluneen kahden vuoden aikana alueelliset ja paikalliset viranomaiset ovat tehneet pykälään 58 § perustuen sisällöltään hyvin vaihtelevia rajoituspäätöksiä ja perustaneet ne alueiden välillä vertaillen hyvin erilaiseen pohjatietoon ja harkintaan. Yhdenvertaisuus elinkeinotoimijoiden kesken ei ole toteutunut, eikä esitetty lakiluonnos luo perustaa olettaa, että tätä pystytään varmistamaan jatkossakaan. Useita hallintopäätöksiä on viety hallinto-oikeuksien tutkittaviksi, mutta tuomioistuinten päätöksiä odotetaan edelleen.

Tapahtumateollisuuden toimiala on sosiaali- ja terveysministeriön ohjaukseen perustuen koronaepidemian aikana myös suljettu kokonaan kahteen kertaan. Ensin joulukuussa 2020 päättyen toukokuussa 2021. Ja uudestaan joulukuussa 2021 päättyen maaliskuussa 2022. Näiden sulkujen aikana ei Suomessa siis järjestetty yleisötilaisuuksia lainkaan, koska tapahtuma-alan elinkeinonharjoittaminen oli täysin kiellettyä. Silti molempina ajanjaksoina koronatartuntojen määrä Suomessa jatkoi kasvamistaan usean viikon ajan. Terveysviranomaiset eivät ole esittäneet dataa yleisötilaisuuksien roolista koronatartuntojen merkittävänä lähteenä Suomessa. Sen sijaan terveysviranomaiset ovat julkisestikin todenneet, ettei tällaista dataa ole olemassa tai ettei sitä ole edes pyritty keräämään.

Myös osa sairaanhoitopiireistä on tuonut esille omissa lausunnoissaan, että rajoitusten perusteet ovat vaihdelleet alueiden välillä merkittävästi, riittäviä perusteluja nykylainsäädännön jatkamiselle ei ole ja että näyttöjä tähänastisten ja edelleen jatkettavaksi esitettyjen rajoitusten tehokkuudesta ei ole kaikilta osin.

TOIMIALAN KUULEMINEN LAINSÄÄDÄNTÖÄ JA RAJOITUKSIA VALMISTELTAESSA, RAJOITUSTEN HAITTAVAIKUTUKSET TOIMIALALLA

Tapahtumateollisuuden toimialalla toimii yli 3000 yritystä, toimiala työllistää täydellä volyymilla toimiessaan lähes 200 000 ihmistä vuosittain ja muodostaa 1,2 % Suomen bruttokansantuotteesta. Toimialaa koskevaa lainsäädäntöä laadittaessa tai toimialan elinkeinotoimintaan kohdistuvia rajoituksia asetettaessa ei ole tehty riittävää tai usein minkäänlaista vaikutusarviointia rajoitusten haittavaikutuksista elinkeinotoiminnalle, työllisyydelle tai laajemmin yleisötilaisuuksien aiheuttamalle taloudelliselle ja henkiselle hyvinvoinnille.

Toimialan keskusjärjestöä ei ole alueellisten viranomaisten toimesta kuultu kuluneen kahden vuoden aikana kertaakaan rajoitustoimenpiteitä suunniteltaessa tai niiden vaikutuksia arvioitaessa. Tapahtumateollisuuden toimiala toimii normaalitilanteessakin jatkuvasti yhteistyössä paikallisten poliisi- ja pelastusviranomaisten kanssa. Silti myöskään näitä viranomaisia ja heille kertynyttä tietoa ja osaamista yleisötilaisuuksien toteuttamisesta ei ole edes kohtuullisissa määrin hyödynnetty alueellisessa ja paikallisessa viranomaisyhteistyössä. Sen sijaan useilla paikkakunnilla on nähty viranomaisten välisiä tulkinnallisia erimielisyyksiä rajoituspäätöksiä ja toimijoiden ohjeistusta koskien, mikä heikentää entisestään toimialan elinkeinonharjoittajien asemaa.

Tapahtumateollisuuden liiketoiminnassa yhdenkin päivän kestävä rajoitus voi pahimmillaan tarkoittaa tapahtuma-alan yrityksessä koko vuoden liikevaihdon menettämistä. Jokaisen rajoituspäätöksen haittavaikutukset ulottuvat tapahtumateollisuuden toimialalla aina vähintään viikkoja, usein kuukausia eteenpäin. Rajoituspäätöksiä on myös toistuvasti annettu aivan viime tingassa, pahimmillaan vain tunteja ennen rajoituksen voimassaolon alkamista, mikä aiheuttaa tapahtumateollisuuden toimialalla massiivisia tappioita. Samanaikaisesti rajoitusten taloudelliset kompensatiot on saatettu toistuvasti voimaan myöhässä, pisimmillään yli puolen vuoden viiveellä.

TAPAHTUMATEOLLISUUDEN TOIMIALAN MERKITYS SUOMALAISELLE YHTEISKUNNALLE

Tapahtumateollisuus on koko 2000-luvun ajan ollut kasvava ja kannattava, työvoimavaltainen toimiala, joka toimii koko Suomessa. Toimialan välilliset taloudelliset ja työlliset vaikutukset ovat vahvat myös useilla muilla toimialoilla. Tapahtumat ovat myös demokratian tae ja vapaasti toimivan yhteiskunnan tunnusmerkki.

Valtioneuvoston kanslian hiljattain julkaisemassa, korona-ajan johtamista koskevassa selvityksessä nousi esille kysymys, onko korona-ajan häviäjät ja voittajat valittu tietoisesti. Tapahtumateollisuus on tulevaisuuden toimiala, jonka on mahdollista työllistää rajattomasti ja rakentaa hyvinvoivaa Suomea kestäväällä tavalla. Toimiala tulee huomioida ja päätöksenteossa tulee toteuttaa ratkaisuja, jotka aidosti vahvistavat toimialan kasvuedellytyksiä.

Maria Sahlstedt

Johtaja / Tapahtumateollisuus ry

p. 040 147 0693 / maria.sahlstedt@tapahtumateollisuus.fi

Sahlstedt Maria
Tapahtumateollisuus ry